

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputatio || excellentium. D. doctoru[m] Iohannis Eccij &
|| Andre[a]e Carolostadij q[uae] cepta est Lipsi[a]e ||
XXVII. Iunij. An. M.D.XIX.**

**Eck, Johannes
Karlstadt, Andreas**

[Erfurt], 1519

VD16 E 320

Martinus Lutter.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32477

Pauli sententiā. est instituta et facta ad imaginem ecclesie trispantte. in qua
est vna monarchia omnib: p ordinem dispositis. vsq; ad vnu caput. scz deū.
quare et talis ordo a chro in terris est constitutus. cum fateat Jobānis quin-
to. filium non facere quidē nisi quod viderit patrem facientem. Quare nō de
celo est qui capiti subesse recusat. sicut non de celo. sed de lucifero est qui deo
non vult subūci. Que omnia latissime confirmari possunt. maxime p sacram
illam antmā b. Dionysium Areopagitam lib. de ecclesiastica hierar: vbi ait.
Nostra em hierarchia a deo traditis ordinib. sancte disposita sanctis et cele-
stib: hierarchijs conformis est. ita Grego: Nazan: in Apologetico. Sacro. s.
mysteria (ait) adinstar celestis imaginis celebrari. p que vtiq; in terris celeste
ordinibus associamur. Nam quod monstrum esset ecclesiam esse acephalam?
qđ omnes ferme heretici moliti sunt vt sanctus Cyprianus ad rogationum et
Puppiānū inuit. vt sic debilitato capite errores suos z virus impune possent
mentib: hominū inculcare. Et hec fuit ratio principalis cum alijs annexis. p
quam parisiense felt: studiū Johannē Tomacensem damnauit. negantem
pimatū Ecclesie Romane. Sic z error: wikkelfite? Romanam ecclesiam
alijs non esse supiorem de lege Euangelij.

Id est. sine
capite.

¶ Martinus Lutherus.

¶ Quando d. d. arguit omnino esse caput ecclesie vniuersale. Optime facit.
Et si est aliquis qui p uato pacto conuenerit cū dominatione sua ad defen-
dendam contrarium. surgat in mediū. ad me nihil pmet.

¶ Eckius.

¶ Quia reuerendus pater dicit nihil ad se pnerere de contrario illius. qđ nitens
debam probare de iure diuino esse Monarchiam in eccl: militate. sicut et tri-
phante. in quo eū collaudo quod et in hoc diuo Johanni in Apocalypsi con-
sentit. Vidi ciuitatem sanctā nouam des: z. at propius ad rem accedentes. si
ecclesia militans non fuit sine monarcha. velle audire quis esset iste monarcha
alius. aut vnq; fuisset nisi Ro: pontifex. aut q̄ alia prima sedes nisi sedes Pe-
tri et eius successorū. iuxta illud beati Cypriani qui in epistola .z. ad Cornel:
Ro: pontificem scribens contra Nouatianos subdole Romā accedentes in s
quit: Post ista adhuc insup cedo episcopo sibi ab hereticis pstituto. nauigare
audent. et ad Petri cathedram atz ecclesiam principalem. vnde sacerdotalis
vnitas exorta est. a schismaticis et profanis lras ferre ne cogitare eos esse Ro:
manos. quorū fides ab Apostolo laudata est. ad quos pfidia hē non possit
accessum. Et Hiero: idem testatur contra Luciferianos. ecclesie salus (ait) in
summi sacerdotis dignitate pender. cui si non exois quedam et ab omnibus.
eminentes detur potestas. tot in ecclesijs efficiuntur schismata. quot sacerdotes
Et quod ille summus sacerdos sit Romanus. liquet apud eundem beatum
Hiero: in duab: epistolis ad damasum papā. cui? ferme singula verba ad in s
stitutum faciunt. verum breuitatis studio illa signemus. Cum successore p s
scaroris et discipuli christi loquor. ego nullum psum sequens nisi Christum
beatitudinis tue. i. cathedre Petri pscio. Super illam petram fundatam ec-
clesiam scio. et infra: Quicūq; tecum non colligit. ille dispergit ex quibus quis
q; bonus Christianus facile conijct vnitatem sacerdotalem a Roma: fluere
pontifice. et illam fuisse semper cathedram principalem. et omnibus alijs pre-
latam. et quod illa sit petra. sicut Hiero: dicit se scire super quam fundata sit
ecclesia. vel reuerendus pater assignet alium monarcham ecclesie pulcra
temporibus.

Non ad Pe-
tri scabellū

¶ Martinus Luttber.

¶ **H**onarchiam ecclesie militantis prorsus confiteor: eiusque caput non homi-
nes sed Christum ipsam. Idque auctoritate diuina. Prima ad Corin. 15. oportet
illam regnare. donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. et paulo
ante: Deinde finis cum tradiderit regnum deo et patri et euacuauerit omnem
principatum quod August. lib. 1. de trimi. vi. cap. exponit de regno Christi
presentis tempis. ita videlicet quod Christus caput ecclesie per fidem. trans-
feret nos qui regnum eius sumus per speciem. Sic Hattbei ultimo Ecce ego
uobiscum sum usque ad consummationem seculi. Item actum. 9. audiuit Paulus
de celo Saule Saule quid me persequeris? Ubi iterum August. dicit caput lo-
qui pro membris suis. Quare prorsus audiendi non sunt qui Christum extra
ecclesiam militantem trahunt in triumphantem. cum sit regnum fidei. hoc est.
quod caput nostrum non uidemus et tamen habemus iuxta illud psal. 119. illic
sederunt sedes in iudicio super domum Dauid. multe scilicet sedes in quibus unus
seder Christus. Sedes uidemus non seorsim uel regem. Proinde ad auctoritates
Egre. d. d. ueniendo. quando asserit in ecclesia militante esse unum principatum
diuino iure et a Christo institutum. sua dicit. sed nihil probat. Nam prima eius
auctoritas Pauli nimirum ephesios. 4. que Christum caput ecclesie dicit. pro
me contra eum ualet. cum certissime loquatur sibi de ecclesia militante. et Chris-
tum appellat eius caput. est etiam eadem sententia contraria huic. 1. Corin. 3.
Quid est Apollo? quid Cephe? quid Paulus? diuisus est Christus et? ubi
manifeste prohibet aliud caput quam Christum. Secunda eius aucto. Iohann. 5.
non potest filius esse nisi quod uideat patrem esse: neque de ecclesia militante
neque triumphante loquitur. sed omnium doctorum sententia de equalitate sua cum
patre. sed quod nihil facit aut possit facere pater quum idem possit et filius. Dimitto
quod dicit non esse de celo qui caput subesse recusat. Et esse de Lucifero qui deo non
uult subdici. Quia sicut precedentia male sunt assumpta. ita et hec male illata.
¶ Tertia que est Dionysij nihil contra nos. non enim negamus Hierarchiam
ecclesiasticam. sed de capite disputamus Honarchie. non Hierarchie.
¶ Quarto. que Gregorij Nazan. adducitur quod per sacrosancta mysteria socius
amur sanctis ordinibus celestibus. a quouis grammatico intelligi nihil sonare.
neque de Honarchie neque de capite.
¶ Jam quod addidit esse monstrum si ecclesia acephala esset fateor. sed hoc ca-
put neque ipse diuis doctor aliud dare possit quam Christum. quod probat euidenter.
Quia si uis caput quod Romae pontificem appellat mouit. ut est homo. iam ecclesia
est acephala. si autem Christus interim caput est ecclesie. donec alius eligatur.
non minus monstrum est Christum cedere uiuo pontifici. et succedere
mortuo.
¶ Quinta beati Cypriani Qui hereticos insectatus quod debilitato capite moliti
sunt errores suos impune hominibus inculcare. prorsus nihil facit ad propositum.
loquit enim non de Roma: capite. sed de quolibet capite cuiusque episcopatus.
Et si egre. d. d. uoluerit stare auctoritati Cypriani hac hora finem? disputa-
tionem. ipse enim Cornelium ponit: nunquam aliter saluat nisi charissimum fratrem. Deinde
describens episcoporum electiones et confirmationes per multas epistolas. ex
diuinitis literis efficacissime probat ad plebem pertinere et uictos duos episcos
posse uel tres. quemadmodum et sanctum est in sacratiss. Nice. concilio. Quin-
stem beatus martyr ut beatus August. allegat lib. 2. ca. 2. de baptismo. sic
dicit. Neque enim quisquam nostrum episcopum se esse episcoporum constituit. aut ty-
rannico errore ad obsequendum necessitate collegas suos adigit. quando habet
omnis episcopus pro licentia libertatis et potestatis sue arbitrium proprium.
tamen ab alio iudicari non possit. quo modo nec ipse potest alterum iudicare.
sed expectemus uniuersum iudicium domini nostri Iesu Christi.

¶

Ecclia dicit
non fiet

¶ Quod autē dicit e Romana et Petri cathedra dicit esse sacerdotalē unitatem libentissime admittō. q̄ntu p̄inet ad ecclesiam occidentalem. Nam reuera etiā Ro: ecclesia orta est ex hierosolymitana. hec est matrix: pp̄ue omnīū ecclesiarū sed nec valet consequentia ex Ro: ecclesia orta est sacerdotalis unitas. q̄ ipsa est caput et d̄na omnīū p̄ma. aloquin insupabiliter cōcluderet hierosolymitanā esse caput et d̄nam omnīū.

¶ Ultima auctoritas diui Hieronymi nō recte inducit ab egre: d. d. etiam si per omnia esset vera auctoritas. Hiero: q̄ d. d. intendit p̄bare ecclesie Romane potestatem. Monarchicā iure diuino a Christo institutā. hoc verba Hiero: nō h̄nt: q̄ dicit cui si nō exois quedā ab om̄ib: eminēs def potestas tot in ecclesia efficiēt schismata. quot sacerdotes. Detur inquit hoc est. iure humano possēt fieri consentientib: ceteris om̄ibus fidelib: nam nec ego hoc nego. si cōsenserint totius orbis fideles in Ro: vel parientem vel Hagdeburgen: vel quemcūq; ut esset p̄mus pontifex et summus. h̄nc p̄ter reuerentiā totius ecclesie fidelium sic consentientis. h̄ndum esse sūmū monarchā. hoc autē neq; factū est n̄q; neq; fit neq; fiet. cū vsq; ad n̄ra t̄pa greca ecclesia non consenserit. neq; tamen sit habita heretica. et hanc esse sententiā diui Hiero: p̄bo ex epistola ad euagriū. vbi dicit. Vbi cūq; ep̄s fuerit siue Rome. siue Eugubij siue Constantinopolis siue Regij siue Alexandrie siue Thanis. eiusdem meriti et eiusdē sacerdotij est. Potentia diuinarū. et humilitas paupertatis. vel sublimiorē vel inferiorē facit. Ceterū omnes Apostolorū successores sunt. Recitatur hec epistola in decretis non frigidis dist: 93. ca: legimus. idē sup epistolā ad titum. idem est ergo p̄by: qui ep̄s. et a n̄q; diaboli instinctu studia in religioe fierēt. et dicere in poplis ego sum Pauli. ego sum Cephe. cōt p̄byteroīū cōsilio ecclesie gubernabant postq; vero vnusquisq; eos quos baptizabat suos esse putabat in toto orbe decretū est. vt vnus de p̄byteris electus supponeret. et inductis auctoritatib: scripture dicit in fine. Sicut ergo p̄byteri sciūt se ex ecclesie consuetudine et qui sibi p̄positus fuerit esse subiectos. ita episcopi nouerint se magis consuetudine q̄ dispositionis dominice veritate p̄byteris esse maiores. ideo q̄ d. d. addidit a Hiero: intellectum esse summū pontificē Ro: dū dicit. cū successore piscatoris et discipuli Christi loquor. et beatitudini tue. i. cathedre Petri p̄ortus. sup illā Petrā fundatā ecclesiam scio. nihil facit. nō sequitur consortio: huc ecclesie. q̄ hec est sola p̄ma. Nec sequit̄ est fundata supra Petrā. ergo sola est fundata.

¶ Accedit ad hoc decretū concilij affricani dist: 99. cap: p̄ime. P̄ime inq; tes dis episcopus non appelleretur princeps sacerdotū. aut summus sacerdos aut aliquid h̄nt. sed t̄si p̄ime sedis ep̄s. vniuersalis autē pontifex nec Romanus appellet. quare si diuino iure staret monarchia Ro: pontificis. hec oīa essent heretica. q̄ est temerariū asserere. et in fine audiamus ipsum dominū qui luce et z. dicit. facta est autē cōrentio disci: quis eorū videretur esse maior. Dicit autē eis. Reges gentiū d̄stant eorum. et qui potestatem h̄nt super eos b̄fici vocant̄ vos autē non sic. sed qui maior est vestrū fiat sicut minor.

Eckius.

¶ Reuerendus d. pater satis instructus descendit in arenam. materiam suā h̄is bono ordine contextam in libello imp̄so. et p̄ eum composito. quare illis stridationes v̄e. magnificentie et dominatiōes. veniā dabunt Eckio multo tam t̄pe alijs negotijs occupato. si non tam rotunde et accurate euestigio tāta cumulare poterit. q̄ntū Reuerendus pater tam cōgessit. Venit etiā disputaturus non librum editurus. verum quid reuerendus pater dixerit per orationem discipulam.

¶ Primo omnīū. caput esse ecclesie Christum p̄bare intendit. quod t̄si fuerat superuacaneū. cum nullus hoc negare p̄sumat. nisi qui anticristus sit. miror t̄si vehementer. quod hoc non p̄pendit. sicut pollicet̄ in actis corā legato sedis

Hartmus
Das sie den
Hiero: nicht
langverbiāt
haben